



20

25

J A A R V E R S L A G





INHOUD

Voorwoord	4	Collectie	21
Terugblik	4	Collectiebeheer	21
Vooruitblik	5		
Organisatie	8	Bedrijfsvoering	22
ANBI-status	8	Publiekshoreca	22
Missie en visie	8	Zakelijke markt	22
Vrijwilligers	9	Vakantiewoningen	23
Personeelsvertegenwoordiging	9	IT	23
Samenwerkingsverbanden	10	Raad van Toezicht	24
		Verslag van de Raad van Toezicht	24
Publiek & presentatie	12	Nevenfuncties	26
Vaste tentoonstelling	12	Rooster van aftreden	27
Tijdelijke tentoonstelling	12		
Educatie	14	Financieel	28
Publieksevenementen	16	Balans	28
Marketing	20	Baten en lasten	29
		Overzicht cijfers	30
		Colofon	31



VOORWOORD

Terugblik

In 2025 heeft het Nationaal Gevangenis­museum (NGM) 112.162 bezoekers ontvangen. Dat is een stijging van bijna 8% ten opzichte van 2024. Een mooie prestatie van het team van vrijwilligers en medewerkers. In 2025 heeft het museum bovendien de 2 miljoenste bezoeker mogen ontvangen. Ook de ruim 8000 scholieren die het museum bezochten stemmen optimistisch. De bijdrage die het NGM kan leveren aan de maatschappelijke ontwikkeling van deze jongeren is waardevol en wordt door zowel de jongeren zelf als hun docenten gewaardeerd.

De nieuwe tijdelijke expositie On/t/schuld is in januari 2025 geopend, deze is goed ontvangen door publiek en pers. Deze tentoonstelling gaat in op de effecten op nazaten van mensen met ‘foute’ familieleden in WO2. Met de (gedeeltelijke) openstelling van het CABR-archief en nu ook opening van de regionale toegangspunten, is en blijft dit een actueel thema. Samen met vaste partner Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) is een succesvolle (educatieve) Bajesdag georganiseerd waarbij de vele uniformberoepen zich op imposante wijze presenteren.

Na jaren voorbereiding is met de herbevestiging van de gelden voor de vernieuwde plannen voor de verbouwing door de externe financiers een belangrijke stap gezet in het toekomstbestendig maken en inhoudelijk ontwikkelen van het museum.

Zonder de steun en inzet van alle collega’s, vrijwilligers en partners van het museum hadden we dit jaar niet zo kunnen draaien. We danken dan ook iedereen die met grote betrokkenheid aan ons verbonden is.



2025

Vooruitblik

Bezoekersaantallen

Voor 2026 werkt het museum met een begroting gebaseerd op 110.000 bezoekers. Het museum blijft ook tijdens het verbouwen en bouwen van de nieuwe expositie over de bijzondere geschiedenis van Veenhuizen gewoon open.

In 2026 is het Nationaal Gevangenis­museum een belangrijke partner en locatie voor een aantal evenementen die onder de noemer Duurzame Reuring georganiseerd worden in het kader van het 5-jarig jubileum van de UNESCO Werelderfgoed. Het museum is onder andere hoofdpodium voor Festival Noordergloed, host het UNESCO Werelderfgoedcongres en de Publieksdag.

Begin december 2026 lanceert het museum, na de verbouwing, met een landelijke campagne en feestelijke opening de nieuwe vaste expositie over Veenhuizen. Deze tweede vaste expositie geeft niet alleen meer ruimte aan de twee verhalen die het museum vertelt, maar zorgt er ook voor dat het NGM de fysieke ruimte heeft om meer scholieren te ontvangen.

Ook organiseert het NGM in 2026 een vernieuwde (educatieve) Bajesdag, de Bajescamping en Voorouderdag en is er iedere derde donderdag van de maand het lezingenprogramma College Veenhuizen met sprekers zoals Sheila Sitalsing en Ahmed Aboutaleb. Voor kinderen wordt de Boevenbus Kids ontwikkeld; een rondrit door het dorp met verhalen en avonturen van kinderen die opgegroeid zijn in het gesloten gevangenis­dorp Veenhuizen.

Het museum is zeer verheugd dat het Nationaal Gevangenis­museum inclusief het Rode Pannen­complex meegenomen worden in de renovatie­plannen van gebouweigenaar De Nieuwe Rentmeester (DnR). Het NGM en DnR delen het besef dat dit bijzondere culturele erfgoed zorgvuldige zorg behoeft.





Begroting 2026 (geconsolideerd)

Het NGM heeft zijn meerjarenbeleidsplan 2025 - 2028 geschreven en gepubliceerd. Binnen dit meerjarenbeleidsplan worden de strategische keuzes gedeeld. In deze jaren wordt er bewust verder geïnvesteerd in het inhoudelijke profiel van het museum; van de programmering van een extra tentoonstellingsvleugel (opening dec. 2026) naar een verrijkte tentoonstelling 400 jaar straf in 2027 tot een bredere programmering van het Rode Pannen-complex, ook in 2027. De jaarbegrotingen voor deze jaren kennen kleine verliezen die te dragen zijn vanuit vermogen dat met dit doel is opgebouwd. De verbouwing inclusief inhoudelijke plannen worden mede mogelijk gemaakt door acht financiële partners. Deze projectbegroting maakt geen onderdeel uit van de reguliere jaarbegrotingen. Met de ingezette lijn maken wij het NGM als geheel toekomstbestendig.

Team Gevangenis museum, maart 2026

Begroting 2026	
KOSTEN	
Personeelskosten	€ 1.610.675
Huisvestingkosten	€ 396.696
Overige exploitatiekosten	€ 409.099
Afschrijvingen	€ 43.125
Inkoopkosten	€ 110.084
Totaal kosten	€ 2.569.679
OPBRENGSTEN	
Opbrengsten Entree	€ 1.018.737
Opbrengsten Overig	€ 516.904
Opbrengsten Subsidies	€ 907.034
Totaal opbrengsten	€ 2.442.675
Verlies	€ 127.005
Bezoekers	110.000

2025

Vaste partners



Tentoonstellingspartners On/t/schuld

het Cultuurfonds

fonds

provincie Drenthe

Partners update tentoonstellingen en verbouwing Nationaal Gevangenis museum



dioraphte

het Cultuurfonds

ZABAWAS



Rabobank Coöperatiefonds

ORGANISATIE

ANBI-status

Het Gevangenis­museum bezit de ANBI-status en is een geregistreerd museum waar beheer en behoud van cultureel erfgoed centraal staat. De organisatie heeft een Raad van Toezicht-model. Het museum onderschrijft de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit en Inclusie.

Missie en visie

Missie

Het Nationaal Gevangenis­museum (NGM) vertelt twee met elkaar vervlochten verhalen: 400 jaar straf in Nederland en de geschiedenis van Veenhuizen – van Koloniedorp naar Gevangenis­dorp. Met zijn collectie, unieke locatie en verhalen maakt het NGM de geschiedenis van straf, heropvoeding en de consequenties van normafwijkend gedrag tastbaar voor publiek. Met vaste en tijdelijke tentoonstellingen, inhoudelijke evenementen en activiteiten daagt het NGM bezoekers uit na te denken over vrijheid, rechtvaardigheid en menselijkheid – vroeger en nu. Met als doel bezoekers inzicht en kennis te bieden om het gesprek over detentie en maatschappelijke verantwoordelijkheid voor groepen die buiten de samenleving (dreigen) te vallen genuanceerd te kunnen voeren.

Visie

Vanuit Veenhuizen – een unieke plek in het Nederlandse erfgoed – draagt het museum bij aan het denken over sociale rechtvaardigheid. Het NGM geeft jongeren en volwassenen inzicht in de impact van straf en uitsluiting, en draagt bij aan kritisch burgerschap door geschiedenis te verbinden met het heden.

20
25

Vrijwilligers

De velen vrijwilligers zijn een belangrijk fundament van het museum. De vrijwilligers zijn overal in het museum terug te zien. Ze geven rondleidingen aan het publiek, werken in het archief van het museum, onderhouden de iconische Elektriciteitscentrale Veenhuizen, bemensen de kassa of rijden op de Boevenbus. Het streven om het vrijwilligersbeleid van het museum actueel te houden en zorg te dragen voor een stabiele basis van vrijwilligers voor de toekomst van het museum, heeft ervoor gezorgd dat er afgelopen jaar o.a. is gewerkt aan het moderniseren van de opleiding tot rondleider. In nauwe samenwerking met de afdeling educatie is de inhoud van de opleiding opgefrist en is een nieuw begeleidingstraject ingericht. Het traject is flexibeler geworden en biedt meer ruimte voor het leren in de praktijk, onder andere door een meer structurele inzet van al aangesloten rondleiders in een mentorrol. De mentoren zijn ook betrokken bij de totstandkoming van de vernieuwde opleiding. In 2025 heeft het museum 12 nieuwe vrijwilligers mogen verwelkomen, waardoor er eind 2025 ruim 100 vrijwilligers bij het museum betrokken waren.

Personeelsvertegenwoordiging

In 2025 had het Gevangenis­museum een actieve Personeelsvertegenwoordiging (PVT), bestaande uit drie personeelsleden: een voorzitter, secretaris en algemeen lid. De PVT fungeert als schakel tussen medewerkers en directie, waarbij samenwerking, vertrouwen en transparantie centraal staan.

Met de herbevestiging van de toegezegde gelden voor de verbouwing van het museum is de directie op regelmatige basis in gesprek gebleven over de komende veranderingen. Over de verhuizing van de kantoren, iets dat veel invloed heeft op de werkbeleving van de medewerkers, heeft de PVT een zorgvuldig advies uitgebracht. Ook hebben zij aandacht gevraagd voor de werkdruk voor medewerkers die de komende periode zorgdragen voor de reguliere operatie van het museum en die ook een rol spelen in de verbouwing.

Twee keer per jaar ontmoet de PVT de Vrijwilligersraad om gezamenlijke belangen te bespreken, te evalueren en te kijken waar samenwerking mogelijk is. Ook is er een gesprek geweest met de RvT over hoe de verbouwingsplannen intern beleefd worden.



Samenwerkingsverbanden

Het Nationaal Gevangenis­museum staat midden in de samenleving en heeft veel samenwerkingsverbanden. Veel daarvan zijn inhoudelijk in het culturele veld. Zo is het museum lid van de Museumvereniging, Canon, ICOM, Platform Drentse Musea, European Heritage Label, Design Deal, Koloniën van Weldadigheid en de Vereniging Kolonie Veenhuizen. Ook werkt het museum graag samen met Marketing Drenthe en heeft het zitting in de Provinciale Raad Recreatie en Toerisme. Inhoudelijk programmeert het De maand van de Geschiedenis, Oktober Kindermaand en het Verhalenweekend. In Veenhuizen biedt het museum programma's aan samen met Actief Veenhuizen en Inveenuizen en wordt er bij zakelijke evenementen ook geregeld samengewerkt met Maallust.

Het museum heeft zitting in het afstemmingsoverleg Veenhuizen en is lid van stichting Kop van Drenthe en van de ondernemingsvereniging Kolonie Veenhuizen. Het worden van UNESCO Werelderfgoed in 2021 is een belangrijke erkenning voor het geheel. Het NGM trekt uiteraard nauw op met partner en pandeigenaar De Nieuwe Rentmeester bij de verbouwing en restauratie en het onderhoud van de panden die het museum tot zijn beschikking heeft. Samen met partner Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) wordt onder andere de (educatieve) Bajesdag gerealiseerd.

Partnermuseum De Proefkolonie

Het Nationaal Gevangenis­museum en Museum De Proefkolonie werken nauw samen. Zo trekken de beide Raden van Toezicht samen op. Ook organiseren de beide musea gezamenlijke arrangementen en werken ze samen in de marketing en communicatie.



20
25



PUBIEK EN PRESENTATIE

Vaste tentoonstelling

Er zijn in 2025 geen grote inhoudelijke wijzigingen gedaan in de vaste expositie, wel is de opstelling daar waar nodig onderhouden door onderdelen te vervangen of repareren. In de schoolvakanties zijn extra kinderlijnen ontwikkeld die steeds een ander deel van de vaste tentoonstelling behandelen: een herfstspeurtocht met weeskinderen uit de expositie en een Kerstbeleeftocht die door de tentoonstelling ging en stilstond bij samenleven.

Tijdelijke tentoonstelling

Voorouders en nazaten

De mini-expositie 'VOORouders en NAzaten' stond in 2025 voor het derde jaar. We zien als museum dat de interesse in het thema voorouders blijft groeien. Om deze verbinding sterker te maken is, na het teruggeven van een bruikleen, nu het boekje *De wees van Veenhuizen* van M.C. Rudolfs uit onze eigen collectie tentoongesteld. Dit boekje is o.a. inspiratie geweest voor de historische roman *De vondeling van Veenhuizen* van Patricia Snel.

On/t/schuld

'On/t/schuld' gaat over hoe nazaten van 'foute' Nederlanders leven met de last van een verzwegen familieverleden. Wat deze tentoonstelling bijzonder maakt, is dat de historische kaders van de Bijzondere Rechtspleging zijn samengebracht met gedichten van nazaat Boris Wanders en fotografie van zijn partner Judith Lechner.

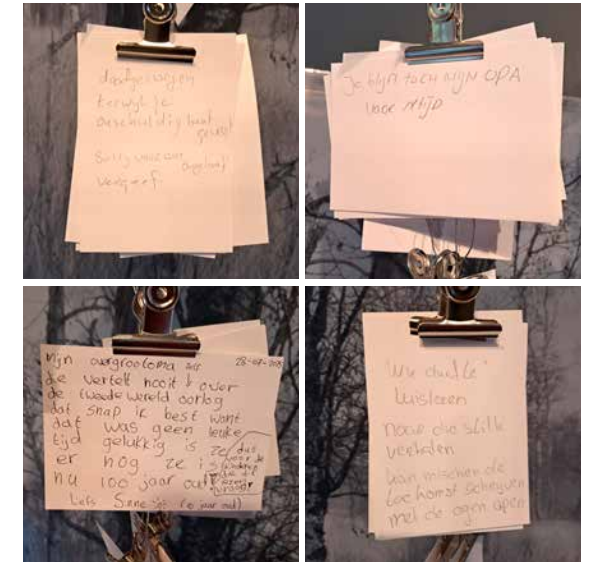
Om deze tentoonstelling mogelijk te maken hebben we reeds 2024 financiering gekregen van het V-fonds, Provincie Drenthe (in het kader van 80 jaar vrijheid) en het Cultuurfonds Drenthe. Met de gedeeltelijke opening van het CABR-archief, waar veel over gepubliceerd is, blijft het nog altijd een actueel thema. De tentoonstelling heeft dan ook

20
25



gedurende 2025, lang na opening, toch weer mooie aandacht gekregen in bijvoorbeeld *Ivo op Zondag* en *NPO Klassiek* op Radio 4. In de loop van 2025 is een audiotour toegevoegd aan de expositie en de gedichten van Boris Wanders zijn via onze website en een QR-code in de tentoonstelling naast te lezen nu ook te beluisteren.

Hoewel de expositie gaat over een thema dat veel mensen aangaat, is de uitwerking in de tentoonstelling voor een deel heel persoonlijk. Je ziet, door de indringende foto's van Judith Lechner, en voelt de specifieke geschiedenis van Boris Wanders. Aan de reacties op de kaartjes die bezoekers aan het einde van de expositie invullen is te zien dat mensen zich ook in dit individuele verhaal toch herkennen.



Educatie

Schoolprogramma's

In 2025 heeft het museum 8304 scholieren ontvangen. Dat is een stijging van 18% ten opzichte van 2024. Het NGM werkt voor het aanbieden van schoolprogramma's samen met Cultuurmenu (Gemeente Noorderveld), CulMo (Drenthe) en Kitsprimair (Drenthe). Er zijn ook scholen die individueel een van de programma's reserveren.

Er zijn in 2025 10 schoolklassen op bezoek geweest in P.I. Esserheem, de gevangenis die direct naast het museum ligt. Daar kregen zij een voorlichting van een gedetineerde. Leerlingen en docenten geven terug dat deze bezoeken als indrukwekkend ervaren worden. In het museum zelf zijn in 2025 30 voorlichtingen van een ex-gedetineerde geweest aan ongeveer 50 schoolklassen.



Museumdocenten

Met de museumdocenten zijn het afgelopen jaar drie bijeenkomsten georganiseerd. Het wordt als zinvol ervaren om met elkaar te delen, een plek te hebben waar plenair vragen kunnen worden gesteld en waar acties worden afgesproken.



2025



Rondleiders

In 2025 is de opleiding voor de rondleiders vernieuwd. In plaats van één instroommoment is het nu mogelijk om op meerdere momenten per jaar de opleiding te starten. Dat zorgt ervoor dat nieuwe rondleiders sneller kunnen starten. Ook is de opleiding opgedeeld in modules, zodat de nieuwe rondleiders op hun eigen tempo hun repertoire uit kunnen breiden. Inhoudelijk zijn de eerste modules geheel herschreven en vernieuwd. In 2026 volgen de modules die deze inhoudelijke vernieuwing en verbeterslag nog niet hebben gekregen. Nieuwe rondleiders worden gekoppeld aan een ervaren rondleider die als mentor optreedt.

Podium Veenhuizen

In 2025 zijn er 8 edities van Podium Veenhuizen georganiseerd. Dit is het interne verdiepingsprogramma: een serie lezingen met veel ruimte voor vragen voor vrijwilligers en medewerkers van het museum. Sprekers zijn altijd expert op een vakgebied dat gelieerd is aan de thema's die behandeld worden in het museum. In maart 2025 was er een Podium Veenhuizen-lezing openbaar toegankelijk. De lezing van advocatenduo Anker en Anker was volledig uitverkocht. Ook de openbare lezing van Niek Hemmen over zijn onderzoek naar de banden van de Maatschappij van Weldadigheid met het slavernijverleden was interessant en drukbezocht. Mede door deze ervaring is besloten in 2026 te starten met een tweede lezingenreeks geheel voor publiek: College Veenhuizen. Podium Veenhuizen blijft bestaan en biedt zo alle vrijheid en ruimte om te voorzien in de kennisbehoefte van medewerkers en vrijwilligers.

Publieksevenementen

Het Nationaal Gevangenis­museum organiseert jaarlijks terugkerende publieksevenementen en incidentele evenementen met samenwerkings­partners.

Design Deal

Vanuit de Design Deal, een samenwerking met Design Academy Eindhoven, Provincie Drenthe, Gemeente Noordenveld, stichting Ketter&Co, P.I Veenhuizen, Drents Archief en De Nieuwe Rentmeester, zijn in 2025 een aantal studenten en alumni van verschillende opleidingen (in 2025 onder andere de HKU en de Reinwardt Academie) in Veenhuizen aan het werk gegaan. Voor het museum is het onderzoek van Jair Salomon van Dijk naar de herkomst van verpleegden die in Veenhuizen verbleven relevant en interessant. Ook de theatrale wandeling van Freja Kræmmer Nielsen, waarbij de participant de hiërarchie die vroeger in het dorp heerste onderging, is positief ontvangen. De gamedesignstudenten van de HKU brachten ook weer een ander en belangwekkend perspectief mee. Het museum ziet een grote meerwaarde in het brengen van studenten en alumni van kunstvakopleidingen naar Veenhuizen en de Koloniën van Weldadigheid.

Vrijheidsbrunch

Op 5 mei heeft het museum meegedaan aan de Vrijheidsmaaltijd, een landelijk initiatief van Nationaal Comité 4 en 5 mei. De indrukwekkende lezing over verschillende verzetsmensen in Veenhuizen tijdens de Tweede Wereldoorlog door de conservator, de gesprekskaarten en de lange tafels met lekker eten nodigden uit tot gesprek met elkaar. Bezoekers kwamen zowel uit Veenhuizen als van wat verder weg en ook medewerkers en vrijwilligers schoven aan. Het publiek had weinig aansporing nodig om te mengen en in gesprek te gaan met mensen die ze nog niet kenden en dat gaf een mooie uitwisseling van gedachten rondom het thema vrijheid.



20
25



Elektriciteitscentrale

In de tijd dat Veenhuizen een Rijkswerkinrichting was, beschikte het over een eigen elektriciteits­centrale met een turfgasgenerator. De turf werd door twee 'verpleegden' in rieten manden via een trap tegen het pand omhoog gebracht en daarboven in de turfgasgeneratoren gestort.

De Elektriciteitscentrale Veenhuizen is industrieel erfgoed en wordt onder de vlag van het NGM door een groep enthousiaste vrijwilligers zorgvuldig onderhouden. In het gerestaureerde gebouw staat een indrukwekkende Kromhout-dieselmotor en op speciale dagen worden er draaidemonstraties gegeven, waarbij vrijwilligers uitleg geven over de geschiedenis van de elektriciteitscentrale. In 2025 was de Elektriciteitscentrale regelmatig te bezichtigen en zijn er draaidemonstraties gegeven. Dit industriële erfgoed in werking zien maakt veel indruk op het publiek.

Bajescamping

In 2025 is ervoor gekozen om de gehele Bajescamping binnen een verhaallijn te werken. De ontvangst, waarbij alle deelnemers door een tijdmachine de tijd van de weeskinderen instapten, de activiteiten en de verhalen die verteld werden, waren allemaal met elkaar verbonden. Deze integrale aanpak zorgde ervoor dat de kinderen en hun ouders vertrokken met meer kennis over de geschiedenis van Veenhuizen én een leuk en ontspannen weekend hadden. Het dagprogramma is in samenwerking met Actief Veenhuizen ingevuld. De Bajescamping was met meer dan 70 gasten drukbezocht.



Vakantieactiviteiten

In de loop van 2025 is besloten de extra kinderactiviteiten tijdens de schoolvakanties alle dagen aan te bieden in plaats van alleen op de woensdagen. Er is speciaal een aparte ruimte voor ingericht, zodat er meer ruimte is en er meer ouders en kinderen terecht kunnen. Voor de herfst- en kerstvakantie zijn er routes door het museum ontwikkeld die eindigden in de knutselzaal. Daar kon dan thematisch geknutseld worden. Ongeveer 80% van de kinderen die het museum tijdens de schoolvakantie bezochten wist de creatieve ruimte te vinden. Daar troffen zij ook altijd een vrijwilliger die hen welkom heette en op een laagdrempelige manier verder in gesprek kon gaan over de onderwerpen die de kinderen (en hun ouders) tegengekomen waren in het museum. In de Kerstvakantie was de voorleesmiddag met Agent en Boef (een populaire avi kinderboeken reeks) een groot succes. Illustrator Kees de Boer wist zelfs de jongste kinderen (4+) op speelse wijze en met veel humor te betrekken bij thema's als goed en fout gedrag, straf, en opsluiting.

Bajesdag

De Bajesdag van 2025 trok een kleine 2000 bezoekers. In en rond het museum konden de bezoekers deelnemen aan diverse activiteiten. Zo waren er demonstraties van het Intern Bijstand Team, demonstraties met drugshonden, kon men een ritje maken in een bus van Dienst Vervoer en Ondersteuning (met zwaailichten en sirene) en werden er rechtszaken nagespeeld. De Bajesdag werd georganiseerd in samenwerking met de Koninklijke Marechaussee, Forensische Opsporing Noord Nederland, COSA, Politie-eenheid Noord-Nederland, Reclassering, PI Veenhuizen, Dienst Vervoer & Ondersteuning, Rechtbank Noord-Nederland, Parket Noord Nederland en Brandweer Veenhuizen.

Open Monumentendag

Tijdens Open Monumentendag was de elektriciteitscentrale geopend en werden er meerdere malen per dag draaidemonstraties gegeven.

20
25

Oktober Kindermaand en Maand van de Geschiedenis

In het kader van Oktober Kindermaand en De Maand van de Geschiedenis is de AI-workshop in het museum herhaald in de herfstvakantie.

In de herfstvakantie vond ook de vierde editie van de Verhalenavond plaats. Verhalenavond 2025 voerde het publiek langs drie verhalen: in de boevenbus, bij de Electriciteitscentrale en onder de tarp. De vrijwilligers en museumdocent vertelden over het bijzondere verleden van het dorp en zowel kinderen als ouders hebben geboeid geluisterd. Het evenement was meer dan uitverkocht. De locatie en onderwerpen uit het museum lenen zich uitstekend voor spannende, ontroerende en grappige verhalen.

Voorouderdag

In november 2025 is de eerste editie van Voorouderdag georganiseerd als contextprogramma van de tijdelijke tentoonstelling On/t/schuld. Omdat er deze eerste editie van Voorouderdag stilgestaan werd bij de impact van de Tweede Wereldoorlog op volgende generaties, in het bijzonder op de (klein) kinderen van collaborateurs, is de dag samen met ARQ Nationaal Psychotrauma Centrum en Oorlog voor de Rechter georganiseerd.

Winterfair

Met een overweldigende opkomst van maar liefst 7000 mensen is de eerste editie van de Winterfair op 29 november 2025 een instant succes te noemen. Tijdens de gezellige fair op het binnenterrein was het museum de gehele dag én avond geopend. De suppoosten vertelden hoe positief verrast de bezoekers waren. Veel mensen kwamen voor het eerst in het museum. De fair is geheel georganiseerd door vrijwilligers van stichting Vefauna (de hertenkamp van Veenhuizen) en stichting Bijdeburen (het informele buurthuis van Veenhuizen). Alle opbrengsten zijn ten goede gekomen aan deze twee stichtingen en het Nationaal Gevangenis museum heeft het initiatief ondersteund door de locatie gratis aan te bieden.



Marketing

In 2025 heeft het NGM meerdere mijlpalen gevierd waarmee vrije publiciteit verkregen is. Het museum ontving de 2 miljoenste bezoeker en vierde dat het 20 jaar in het Tweede Gesticht, het huidige Gevangenis­museum gevestigd is. Er is veel werk verzet aan het aanscherpen, afstemmen en op het juiste moment aanbieden van het aanbod en de boodschap per doelgroep. Hiervoor is een doelgroepenmatrix gemaakt en scherper gekozen om in te zetten op twee doelgroepen die zorgvuldig omschreven staan in de Leefstijlvinder (een segmentatiemodel voor de recreatiesector). De Google Grant voor de online vindbaarheid is ingesteld en er is in de loop van het jaar naast de gebruikelijke folders en flyers bij vakantieparken en op culturele plekken in de regio steeds meer gebruikgemaakt van gerichte online marketing.

Online zichtbaarheid

Het museum is in de loop van 2025 naar aanleiding van de doelgroepenmatrix campagnes gaan ontwikkelen met behulp van het See Think Do Care model. Er wordt gewerkt met landingspagina's voor specifieke doelgroepen die aansluiten bij de campagnes.

Vrije publiciteit

Het vernieuwde programma tijdens de schoolvakanties, evenementen zoals de Bajesdag, Bajescamping, Vrijheidsbrunch en Verhalenavond zijn goed opgepikt door lokale media, wat resulteerde in aankondigingen vooraf en reportages achteraf.

De tijdelijke tentoonstelling On/t/schuld heeft meerdere malen aandacht gekregen in landelijke dagbladen en op tv en radio. Daarmee is het NGM goed zichtbaar geweest bij een groot publiek.

In het kader van het 20-jarig verblijf van het museum in het Tweede Gesticht is er een ontroerend interview verschenen in het Dagblad van het Noorden met twee vrijwilligers die vertelden hoe het was om op te groeien in het gesloten gevangenis­dorp Veenhuizen.



2025

COLLECTIE

Collectiebeheer

In 2025 is er veel werk verzet om het erfgoed zorgvuldig te beheren en verder te verdiepen.

De werkzaamheden rond de depots en de collectieverhuizing zijn voortgezet. Een groot deel van de archivalia, documentatie en beeldmateriaal is overgedragen aan het Drents Archief en andere regionale archieven. Daarmee is dit materiaal duurzaam ondergebracht en blijvend toegankelijk voor onderzoek naar de geschiedenis van Veenhuizen en het gevangeniswezen. Het garagedepot is opnieuw ingericht: er is een nieuwe vloer gelegd en er zijn verankerde stellingen geïnstalleerd waar de collectie weer een nieuwe plek in heeft gevonden. In het kader van zorgvuldig collectiebeheer zijn diverse meubels afgestoten via de landelijke afstotingsdatabase, volgens de geldende LAMO-richtlijnen. Daarnaast is er gestart met het ontsluiten van het bedrijfsarchief – een belangrijke stap om de institutionele geschiedenis van het museum en zijn relatie tot het gevangeniswezen beter inzichtelijk te maken.



Ook inhoudelijk heeft de afdeling Collectie bijgedragen aan verdieping en kennisdeling. Podium Veenhuizen geeft extra context en achtergrond bij de verhalen die het museum vertelt over Veenhuizen en het gevangeniswezen.

De conservator verzorgde de lezing tijdens de bevrijdingslunch over het naoorlogse Veenhuizen en leverde een bijdrage aan Balans, het personeelsblad van de Dienst Justitiële Inrichtingen, met een column over een bijzonder object uit onze collectie. Daarnaast werden gedurende het jaar uiteenlopende vragen van bezoekers beantwoord. Tot slot is een start gemaakt met de voorbereidingen voor de nieuwe vaste tentoonstelling over de geschiedenis van Veenhuizen. De collectievrijwilligers waren ook dit jaar van grote waarde. Zij ondersteunden bij depotwerkzaamheden en andere praktische taken. Dankzij hun inzet konden we veel werk verzetten.

BEDRIJFSVOERING

Publiekshoreca

De horeca heeft in 2025 de lijn van vorig jaar doorgezet. De menukaart is geüpdatet en er is een wisselend lunchgerecht buiten de kaart opgenomen onder de noemer 'de Uitbraak'. Er zijn naast veel zakelijke bijeenkomsten ook weer vele verschillende gelegenheden gevierd, zoals familiereünies en verjaardagen.

In 2025 is het museum gestart met arrangementen voor individuele bezoekers. De arrangementen Lunch, Landschap & Landlopers en Van Tralies tot Terras (beide ook verkrijgbaar in een kindervariant) maken van een museumbezoek een compleet dagje uit en waren direct vanaf de start populair.

In de warmere maanden staat er een tarp op het binnenterrein en kunnen ouders en kinderen (in de praktijk iedereen door elkaar) tekenen onder de tarp op de grote gezamenlijke kleurplaten. Een vrolijk gezicht.



Zakelijke markt

Groepsarrangementen

In 2025 is het gehele aanbod voor groepen (vanaf 15 personen) aangescherpt en vernieuwd. Er zijn volledige arrangementen ontwikkeld die de gehele dag beslaan: een compleet dagje uit, waarbij we letten op een goede balans tussen gezellige en lekkere horeca en de museale beleving. Het aanbod voor groepen die met een touringcar het museum willen bezoeken is tegenwoordig ook te vinden via Busidee.

Zakelijke evenementen

Ook in 2025 wisten diverse organisaties het museum te vinden voor bijeenkomsten, symposia en groepsactiviteiten. De combinatie van goed uitgeruste zalen en de gelegenheid om het museum en Veenhuizen te ontdekken maakt het NGM aantrekkelijk voor zakelijke evenementen.

Dienst Vervoer en Ondersteuning (DV&O) en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O) en Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) maken meerdere malen per jaar gebruik van de faciliteiten van het NGM. De zalen worden ingezet voor bijeenkomsten rondom beëdiging en eed- en beloftesessies van medewerkers. Een deel van de deelnemers maakt daarnaast gebruik van de gelegenheid om het museum te bezoeken.

20
25

Geert Veenhuizen Fonds

In januari 2025 ontvingen wij het Geert Veenhuizen Fonds, de aardappelkwekersvereniging van Midden-Nederland, met ongeveer 100 deelnemers voor een symposium.

Rabobank Pensioengerechtigden

In juni ontving het museum ruim 200 pensioengerechtigden van Rabobank. Het ochtendprogramma vond plaats in de rooms-katholieke kerk en het Verenigingsgebouw in Veenhuizen. In de middag verplaatste het programma zich naar het museum. De groep werd opgesplitst voor verschillende activiteiten, waaronder een rondleiding door het museum met gids, een wandeling door Veenhuizen, een rondrit met de Boevenbus en bezoeken aan onder andere de Elektriciteitscentrale en De Rode Pannen.

Bureau Noordelingen

In november ontving het museum Bureau Noordelingen voor een volledige dagbijeenkomst op verschillende locaties. De dag begon met een ontvangst en plenair programma, waarna de deelnemers uiteengingen voor diverse workshops. De voormalige depotruimte werd gebruikt als boksruimte en de monumentale Koepelkerk werd ingezet voor een lezing. Tijdens de dag werd een lunch verzorgd en het programma werd afgesloten met een gezamenlijke borrel.

Vakantiewoningen

Het Gevangenismuseum biedt bezoekers ook de mogelijkheid om op een unieke locatie te overnachten. Een aantal oude bewaarderswoningen in het Tweede Gesticht is omgebouwd tot sfeervolle vakantiehuisjes. Ieder huisje is anders. De oude elementen in de woningen zijn zo veel mogelijk bewaard, zoals een oude schoorsteenmantel, een granieten aanrechtblad en de originele balken.

De vijf woningen staan aan het binnenterrein van het Gevangenismuseum en hebben allen hun eigen ingang. Ze bieden ruimte aan twee, vier en zes personen. In 2025 wisten zowel nieuwe als vaste gasten de vakantiewoningen goed te vinden. Er is in begin 2025 een nieuw reserveringssysteem geïmplementeerd. Hierdoor kunnen gasten direct boeken en betalen op de website en kunnen zij voorafgaand aan de boeking een beter inzicht krijgen in de faciliteiten van de vakantiewoningen.

IT

In 2025 is het wifinetwerk vernieuwd en is de netwerkinfrastructuur op orde gebracht. Ook is verdergegaan met het optimaliseren van de in eerdere jaren nieuw geïmplementeerde systemen.

RAAD VAN TOEZICHT

Verslag van de Raad van Toezicht

Samenstelling van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in het verslagjaar 2025 uit:

- Mevr. P.W. Hondelink-Geerdink (voorzitter) (t/m 4 juli 2025)
- Mevr. H.W. Hoving (penningmeester) (t/m 30 april 2025)
- Mevr. M.W. de Boer
- Dhr. R.A. van den Bosch
- Dhr. J.H. Plattel
- Dhr. P.P. Grobbée (voorzitter) (vanaf 1 september 2025)
- Dhr. S.J. Vegter (penningmeester) (vanaf 1 september 2025)

De toezichthouder van het Gevangenismuseum ontvangt een vacatievergoeding van € 500,- per jaar en desgewenst reiskostenvergoeding.

Toezichthouders die zowel lid zijn van de Raad van Toezicht van het Nationaal Gevangenismuseum als Museum De Proefkolonie ontvangen slechts vanuit één stichting een bezoldiging. Dhr. Plattel heeft afgezien van de vergoeding.

De directeur-bestuurder, Friso Visser, is in de zomer van 2024 ernstig ziek geworden. De RvT heeft een directeur-bestuurder ad interim aangesteld, Nicole Kuppens, die op 14 oktober 2024 is aangetreden. Beide directeur-bestuurders worden gehonoreerd binnen de WNT-norm.



2025

De RvT heeft in 2025 vijf keer regulier vergaderd in aanwezigheid van de directeur-bestuurder.

Voorafgaand aan het jaar zijn een begroting en activiteitenplan vastgesteld. De jaarrekening en het jaarverslag over 2024 en de bijbehorende risico's zijn behandeld. Verder zijn onder andere aan de orde gekomen de verbouwingsplannen voor 2026-2027, het meerjarenbeleidsplan 2025-2028, en de risicomatrix. Het jaarlijkse overleg met de vrijwilligersraad is naar februari 2026 verschoven. Daarnaast wordt er tweemaal per jaar, met en zonder bestuurder, gesproken met de personeelsvertegenwoordiging.

Per 1 september zijn er 2 nieuwe leden toegetroten tot de Raad van Toezicht. In verband met wisseling van 2 van de 5 leden is een zelfevaluatie in 2025 uitgesteld.

De RvT spreekt zijn dank en waardering uit voor iedereen die zich ingezet heeft voor het Gevangenismuseum. Dankzij de betrokkenheid van zijn partners en sponsors is het mogelijk dit museum en zijn collectie in stand te houden. Extra dank gaat uit naar het team van medewerkers en vrijwilligers die elkaar dit jaar gesteund hebben.

(Neven)Functies

Mevr. P.W. Hondelink-Geerdink

Primair:

- Eigenaar PWGA

Nevenfuncties:

- Lid Eerste Kamer der Staten-Generaal
- Lid Raad van Toezicht (voorzitter remuneratiecommissie, lid auditcommissie) DCTerra
- Mentor bovenbouwprogramma IMC Weekendschool (tot 29 juni 2024)
- Bestuurslid Nederlandse Groep der Interparlementaire Unie (tot 2 april 2024)
- Voorzitter Raad van Commissarissen Innovatiefonds I en II B.V.
- Voorzitter Interparlementaire Commissie (IPC) Nederlandse Taalunie
- Delegatieleider Nederlandse delegatie Nederlandse Taalunie
- Voorzitter Raad van Toezicht, lid auditcommissie, lid remuneratiecommissie Wilhelmina Ziekenhuis Assen

Mevr. H.W. Hoving;

Primair:

- Directeur-eigenaar Studio Business Creation BV

Nevenfuncties:

- Bestuurslid Ten Stripes Coöperatie
- Programmamanager Universiteit Twente
- Lid ledenraad Rabobank Stad en Midden-Groningen
- Bestuurslid B Local Noord, B Lab Benelux
- Raad van Advies MetaChef.

Mevr. M.W. de Boer

Primair:

- Advocatuur op het gebied van omgevingsrecht, bouwrecht en vastgoedrecht

Nevenfuncties:

- Lid Raad van Toezicht Museum De Proefkolonie

Dhr. J.H. Plattel

Primair:

- Vestigingsdirecteur DJI; PI Lelystad (Ministerie van Justitie en Veiligheid)

Dhr. R.A. van den Bosch

Nevenfuncties:

- Voorzitter Stichting Heilige Geesthofje Den Haag,
- Lid Raad van Toezicht Museum De Proefkolonie
- Lid Stichting Johannes van den Bosch

20
25



Dhr. P.P. Grobbée

Primair:

- Zelfstandig ondernemer als interim-directeur, project- en programmanager. Momenteel programmamanager Nationaal Coördinator Groningen

Nevenfuncties:

- Eigenaar van Grobbée Fotografie verkoop foto's en bieden van workshops

Dhr. S.J. Vegter

Nevenfuncties:

- Lid klachtencommissie CKC Drenthe
- Penningmeester VVE 'Huis te Zeijen'

Rooster van aftreden

De leden van de RvT worden benoemd voor een periode van vier jaar, die eenmaal verlengd kan worden. Desgewenst kunnen er afwijkende periodes overeengekomen worden. De samenstelling van de RvT is nu als volgt:

Rooster van aftreden

Naam	Datum aantreden	Datum herbenoeming	Datum aftreden
Mevr. P.W. Hondelink-Geerdink	12 november 2020	12 november 2024	4 juli 2025
Mevr. H.W. Hoving	12 november 2020	12 november 2024	30 april 2025
Mevr. M.W. de Boer	12 november 2020	12 november 2024	
Dhr. R.A. van den Bosch	10 juni 2021	10 juni 2025	
Dhr. J.H. Plattel	5 april 2023		
Dhr. P.P. Grobbée	1 september 2025		
Dhr. S.J. Vegter	1 september 2025		

BALANS

Stichting Nationaal Gevangenis­museum &
Stichting Het Tweede Gesticht (ge­za­men­lijk)

ACTIVA	31-12-2025	31-12-2024
VASTE ACTIVA		
Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen en -terreinen	0	448
Inventaris	140.412	159.195
Vervoermiddelen	40.089	0
	180.501	159.643
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden		
Gereed product en handelsgoederen	32.741	32.733
Vorderingen		
Handelsdebiteuren	22.473	169.954
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	72.934	145.740
Overige vorderingen en overlopende activa	452.962	332.613
		648.307
Liquide middelen	3.760.191	3.343.871
	€ 4.521.802	€ 4.184.554
PASSIVA	31-12-2025	31-12-2024
Kapitaal	863.405	891.137
Bestemmingsreserve	1.366.664	1.606.093
Bestemmingsfonds	100.000	100.000
Voorzieningen	0	0
Kortlopende schulden		
Schulden aan leveranciers en handelskredieten	213.049	146.442
Overige belastingen en premies sociale verzekeringen	41.486	77.659
Overige schulden	1.937.198	1.363.223
	2.191.733	1.587.324
	€ 4.521.802	€ 4.184.554

20
25

BATEN EN LASTEN

Stichting Nationaal Gevangenis­museum &
Stichting Het Tweede Gesticht (ge­za­men­lijk)

	2025	2024
Netto omzet	2.310.847	2.237.283
Subsidiebatens	1.079.075	1.233.848
Bruto-omzetresultaat	€ 3.389.922	€ 3.471.131
Kostprijs van de omzet	375.686	419.366
Personeelskosten	1.873.673	1.650.745
Overige personeelskosten	120.977	123.304
Huisvestingskosten	457.993	452.174
Exploitatiekosten	340.224	358.970
Kantoorkosten	145.067	121.063
Algemene kosten	220.144	167.089
Afschrijvingen	66.639	39.324
Som der lasten	€ 3.690.789	€ 3.500.411
Bedrijfsresultaat	- 300.867	-29.280
Financiële baten en lasten	37.428	48.965
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	- 263.439	19.685
Belastingen resultaten	- 3.722	- 9.808
Resultaat	€ - 267.161	€ 9.877
RESULTAATBESTEMMING		
Exploitatieresultaat volgens staat van baten en lasten	-267.161	9.877
Bestemmingsreserve 'Uitbreiding- herinrichting expositieruimte'	220.145	-33.495
Bestemmingsreserve 'Nieuwe kantoorruimte'	0	3.871
Bestemmingsreserve IT	8.424	14.660
Bestemmingsreserve Aankoopfonds	10.860	2.171
Regulier exploitatieresultaat	€ - 27.732	€ - 2.916

Activiteiten in het museum

Rondleidingen

- Rondleidingen in gevangenis De Rode Pannen
- Rondritten Boevenbus
- Rondleidingen door het museum
- Draaidemonstraties en rondleidingen Elektriciteitscentrale Veenhuizen
- Wandelingen en fietstochten met gids door Veenhuizen

Kinderroutes door de vaste expositie

- Lange Leo
- De Vloek van Veenhuizen
- Kraak de Code
- Paasspeurtocht
- Herfstspeurtocht + knutselruimte
- Kerstbeleeftocht + knutselruimte

Kinderactiviteiten

- Gedenksteentjes schilderen
- Mijn Geheim (kinderactiviteit over geheimen bij On/t/schuld)
- Signalementskaarten maken

Educatieve programma's

- De Kinderkolonie
- Berecht!
- Bajes in Beeld
- Luisterbajes
- Straf voor Gapper
- Breek de Bajes
- Bajesbag
- Tijdreis: 400 jaar straf
- Voorlichting door een ex-gedetineerde
- Bezoek en voorlichting gedetineerde (i.s.m. P.I. Veenhuizen, Esserheem)

Aanbod exclusief voor groepen

- Van Tralies naar Turf
- Boeiend Veenhuizen
- Middag achter de tralies
- Dagje Brommen (touringcar)
- Escaperoom 'De Uitbraak' (i.s.m. Actief Veenhuizen)
- Bajesgames (i.s.m. Actief Veenhuizen)
- Kinderfeestje: Speurtocht Vloek van Veenhuizen
- Kinderfeestje: Kinderescape Aage M

20
25

Bezoekersaantallen

Bezoekersaantal totaal **112.162**

Groepsbezoeken

Volwassenen **6.931**

Basisonderwijs **4.099**

Voortgezet onderwijs **2.683**

Hoger onderwijs **1.522**

Personeel

Aantal medewerkers in loondienst **47**

Aantal fte (inclusief museumrestaurant) **27**

Aantal vrijwilligers **100**

Fotocredits

Marije de Boer, Never Say Cheese; pagina 2, 3, 4, 5, 6, 8, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 21, 22, 24, 25, 27, 28

Jeroen Horsthuis; pagina 11, 14, 32

Ron Wijdeveld; pagina 17



Nationaal Gevangenis museum

Oude Gracht 1

9341 AA Veenhuizen

0592-388264

info@gevangenis museum.nl

www.gevangenis museum.nl



www.gevangenismuseum.nl